

Flere brancher fravælger dansk arbejdskraft

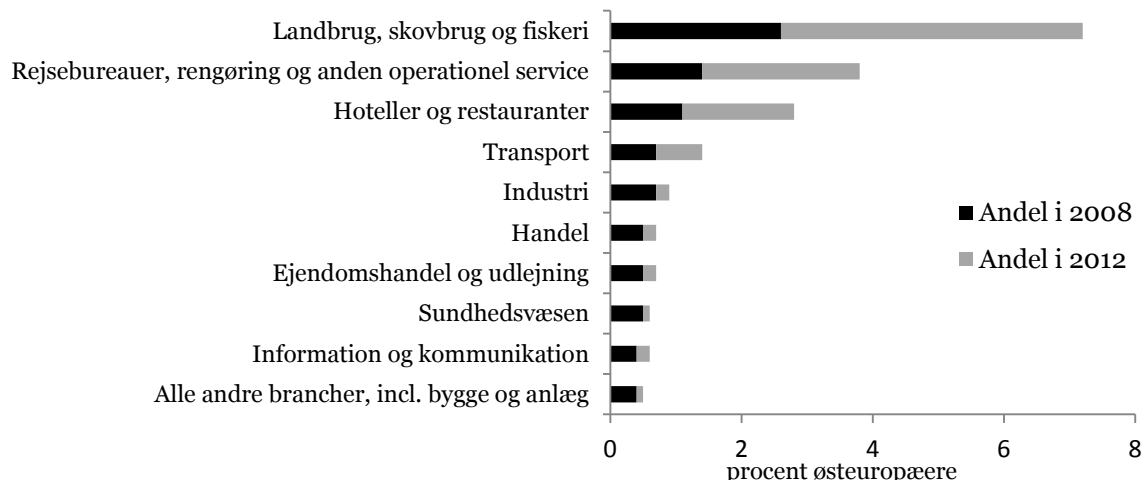
I en række brancher ansætter arbejdsgiverne i dag flere østeuropæere, selv om branchens samlede beskæftigelse falder. I landbruget, rengøringsbranchen, hotel og restauration samt transport ny-ansættes flest østeuropæere. Disse brancher tegnede sig for 45 procent af alle østeuropæiske lønmodtagere i 2012, mod 31 procent i 2008. Med undtagelse af restaurationsbranchen faldt den samlede beskæftigelse i disse brancher.

Ansættelse af østeuropæere, fordelt på brancher

Fra 2008 til 2012 steg det samlede antal lønmodtagere fra de nye østeuropæiske EU-lande, som arbejdede i Danmark, fra 14 177 til 22 663. Det skete på trods af den økonomiske krise. (De nye EU-medlemmer, som også er indtrådt i Schengen-samarbejdet er Polen, Rumænien, Litauen, Bulgarien, Letland, Ungarn, Estland, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien).

Den samlede andel af østeuropæiske lønmodtagere på det danske arbejdsmarked er derfor steget fra 0,5 procent i 2008 til 0,9 i 2012. Det er imidlertid forholdsvis få brancher, hvor arbejdsgiverne vælger at ansætte østeuropæere frem for danskere, som figur 1 viser.

FIGUR 1: ANDEL ØSTEUROPÆISKE LØNMOTAGERE PER BRANCHE

Andel af lønmodtagere ansat i den pågældende branchen i år 2008 og 2012, som er østeuropæere.

"Alle andre brancher" er (oplistet efter andel østeuropæere): Vidensservice, Bygge og anlæg, Kultur og fritid, Andre serviceydelser mv., Sundhed og socialvæsen, Undervisning, Offentlig administration, forsvar og politi, K Finansiering og forsikring, Råstofindvinding, Energiforsyning, Vandforsyning og renovation.

Datagrundlag: Kørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik og DREAM forløbsdatabasen (e-indkomst).

Kontakt

Jens Jonatan Steen,
analysechef
T. 41 77 47 71
E. jjs@cevea.dk

Forfatter

Christian Gormsen, økonom
E. cgo@cevea.dk
Morten Wendler Jørgensen,
analysepraktikant

Notat

Tema: xx
Publiceret d. x-x-2014

Nærværende rapport må kun
citeres med udtrykkelig kilde-
henvisning til Cevea

I ”Landbrug, skovbrug og fiskeri” er over 7 pct. af de ansatte østeuropæere, andelen er dermed mere end syv gange så høj som på resten af arbejdsmarkedet. I ”Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service” er andelen knap 4 procent, den største andel er ansat inden for rengøring, som det vil fremgå nedenfor. Hoteller og restauranter og transportbranchen har også en høj andel østeuropæere ansat.

Ikke alene er østeuropæerne koncentreret i ganske få brancher, koncentrationen er stigende: De fire øverste brancher i figur 1, (Landbrug, skovbrug og fiskeri, Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service, Hoteller og restauranter samt Transport), er også de brancher, som siden 2008 har fået flest nye østeuropæere. I 2008 arbejdede 31 pct. af alle østeuropæere i de fire brancher, i 2012 var det 45 pct.

I modsætning til det har store dele af økonomien meget få østeuropæiske lønmodtagere. De brancher, som er samlet under ”andre brancher” udgør 55 procent af alle lønmodtagere. Størstedelen af de danske lønmodtagere har altså kun sjældent østeuropæiske kolleger.

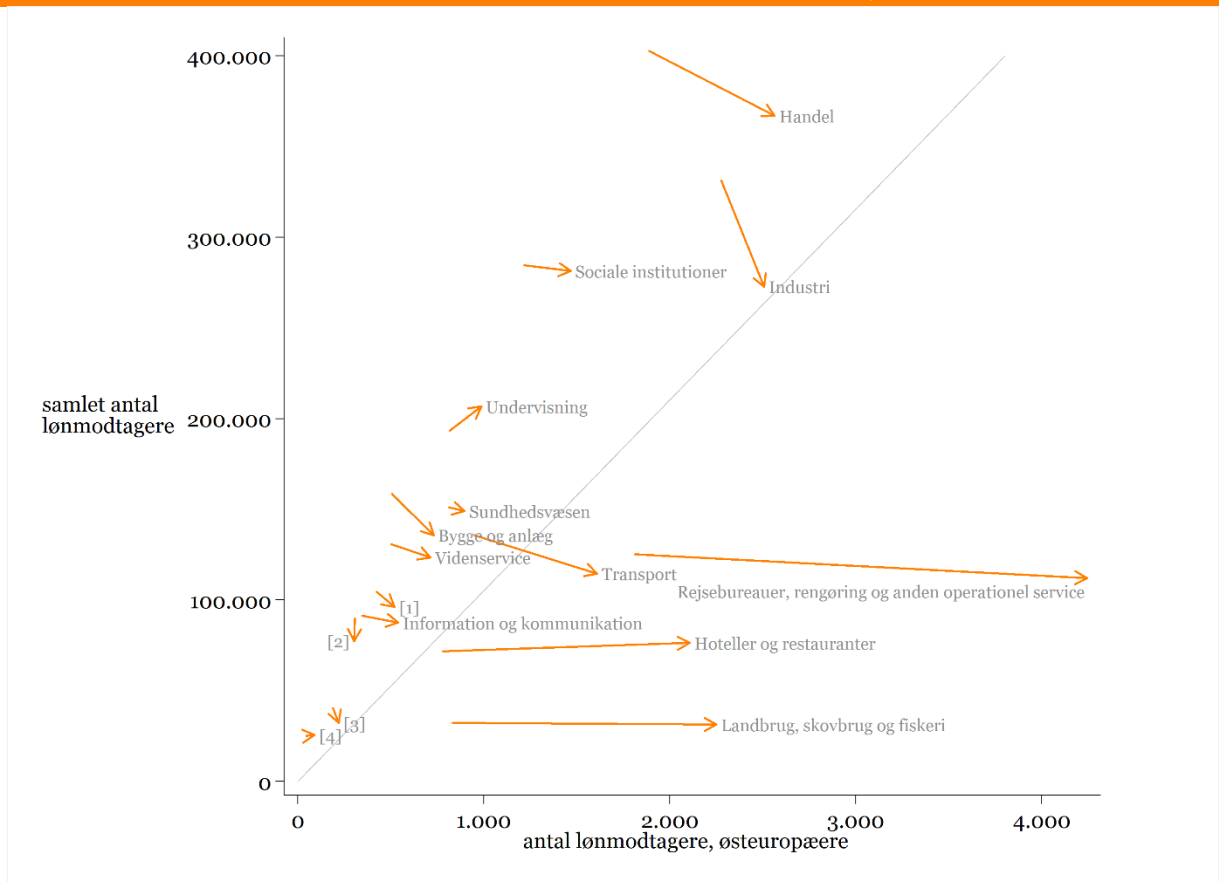
Dette notat undersøger hvordan østeuropæere bliver ansat af danske arbejdsgivere, og i hvilke brancher, østeuropæere foretrækkes frem for dansk arbejdskraft. Vi undersøger om det er indenfor alle brancher, at arbejdsgiverne ansætter eller flere østeuropæere eller hvorvidt der kan spores forskelle på tværs af brancheskel. Østeuropæere kan imidlertid arbejde i Danmark på mange måder, uden at de optræder i denne statistik: De kan være selvstændige i stedet for lønmodtagere. De kan arbejde i østeuropæiske virksomheder, som opererer i Danmark, dette er især udbredt inden for byggeriet. Udenlandske chauffører, der kører indenrigs i Danmark, efter at de har aflæst det gods, de havde med fra udlandet (bl.a. carbotagekørsel), optræder heller ikke i disse tal. Endelig er folk, som arbejder ulovligt, heller ikke registreret. Det samlede antal personer fra Polen, Rumænien, Litauen, Bulgarien, Letland, Ungarn, Estland, Tjekkiet, Slovakiet og Slovenien, som i 2012 havde ophold i Danmark var 59 741 (33 960 i 2008, fra Danmarks Statistiks folketal), altså næsten tre gange så mange som antallet af lønmodtagere.

Beskæftigelsesudviklingen fra 2008 til 2012 i brancher, der ansætter østeuropæere

Figur 2 undersøger, om de brancher, der ansætter østeuropæere, er i fremgang eller tilbagegang. Den vandrette akse viser antallet af østeuropæere, den lodrette akse viser det samlede antal lønmodtagere i branchen. Hver branche repræsenteres af en orange pil, hvor starten af pilen angiver antal lønmodtagere i år 2008, mens pilehovedet angiver antallet i år 2012. Hvis en pil peger nedad til højre kommer der flere østeuropæere i branchen, selv om det samlede antal lønmodtagere falder.

For eksempel: Inden for handelsbranchen var der i 2008 i alt 402.663 lønmodtagere, hvoraf 1890 var østeuropæere. I 2012 var det samlede antal lønmodtagere faldet til 366.940, altså et fald på knap 36.000 arbejdspladser. Antallet af østeuropæere, derimod, steg fra 1890 til 2563. I handelsbranchen har arbejdsgiverne altså ansat færre danskere, og hyret flere østeuropæere.

FIGUR 2: ØSTEUPÆERE OG BEKÆFTIGELSE I BRANCHER, 2008-2012

- [1] Kultur og anden service
- [2] Finansiering og forsikring
- [3] Ejendomshandel og udlejning
- [4] Råstof, energi, vand og renovation

Datagrundlag: Kørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik og DREAM forløbsdatabasen (e-indkomst).

Den grå linje angiver, hvorvidt en branches andel af østeuropæere ligger over eller under det samlede gennemsnit for alle brancher i 2012 (0,9 østeuropæere per 100 ansatte). Over- og underrepræsentation kan ses som afstanden mellem pilespiden og den grå streg.

De fire brancher med mange østeuropæere; landbruget, hotel og restauration, rengøring og transport, er de eneste brancher, som ligger under den grå linje og dermed har flere østeuropæere end gennemsnittet. Det er også i disse fire brancher, at der er blevet ansat flest nye østeuropæere. Brancherne tegner sig desuden for 68 procent af den absolutte stigning i antallet af østeuropæiske lønmodtagere i Danmark.

Landbruget, hotel og restauration, rengøring og transport oplever ikke en særskilt stor vækst i antal ansatte generelt. I transport- og rengøringsbranchen har der været mange afskedigelser, samtidig med at arbejdsgiverne ansætter flere østeuropæere. I landbruget falder antallet af ansatte også lidt, selv om der bliver ansat flere østeuropæere.

For bygge og anlæg gør særlige forhold sig gældende. Branchen har en forholdsvis beskedne andel østeuropæere. Men det dækker over, at mange østeuropæere arbejder i Danmark for østeuropæiske byggerivirksomheder. I RUT-registeret, som registrerer udenlandske virksomheder, der udfører arbejde i Danmark, er 56 pct. af alle kontrakter ('tjenesteydelser') indgået af østeuropæiske byggerivirksomheder.

Østeuropæere i Landbrug, Skovbrug og Fiskeri

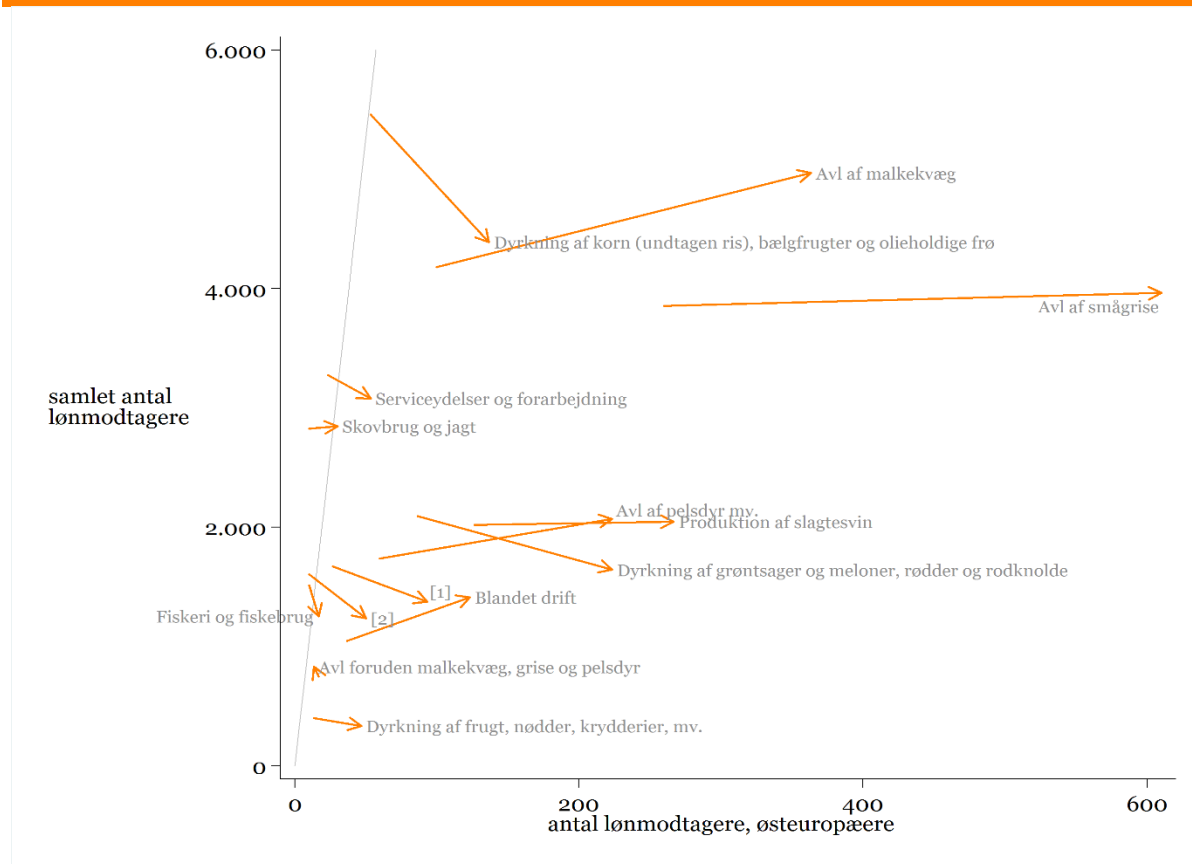
Figur 3 viser en tilsvarende figur, men udelukkende for underbrancher i landbrug, skovbrug og fiskeri, branchen med den største andel østeuropæere. Som det kan ses på figur 2

De fleste brancher i landbruget har mange østeuropæiske ansatte og ansætter flere, hvad enten branchen er i fremgang eller tilbagegang. Den grå linje på figuren er den samme grå linje som i figur 2: Næsten alle underbrancher ligger langt til venstre for den grå linje og har således en høj andel østeuropæere. "Avl af smågrise" har 15 procent og er dermed den danske underbranche med flest østeuropæere.

Også inden for landbruget ser man en tendens til, at de brancher, som havde flest østeuropæere i 2008 også er dem, som ansætter endnu flere fra 2008 til 2012. "Avl af smågrise" havde flest østeuropæere i 2008 og har oplevet den største stigning siden da. For alle andre end østeuropæere er beskæftigelsen i branchen faldet fra 2008 til 2012.

Avl af malkekvæg, pelsdyr og produktion af slagtesvin har en lignende om end knap så markant udvikling, dog stiger den generelle beskæftigelse mere inden for avl. Gartnerier (brancher som starter med "dyrkning") oplever en forholdsvis stor tilbagegang, samtidig ansættes der flere østeuropæere.

FIGUR 3: LØNMOTAGERE I LANDBRUG, SKOVBRUG OG FISKERI

[1] Dyrkning af andre etårige afgrøder

[2] Planteforering

Datagrundlag: Samkørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (Danmarks Statistik) og DREAM forløbsdatabasen (Beskæftigelsesministeriet). Data er opskaleret fra en stikprøve på 30 pct. af befolkningen.

Visse brancher er dog undtagne: det er kun i landbruget, at der er mange østeuropæere, skovbrug og jagt, samt fiskeri og fiskebrug ligger omkring landsgennemsnittet. Desuden har serviceydelse inden for landbruget og forarbejdning af frø og afgrøder færre østeuropæiske ansatte, måske fordi disse underbrancher er mere videnstunge.

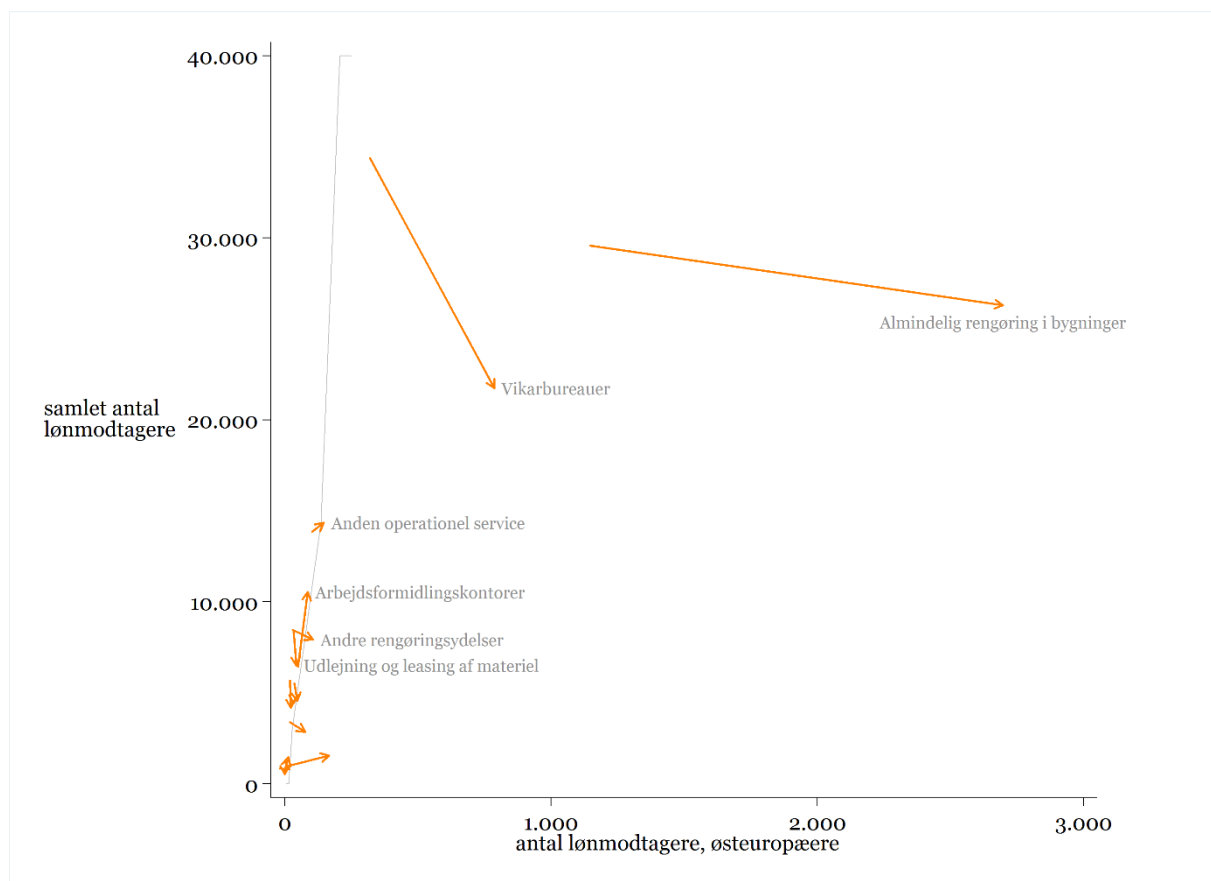
Østeuropæere i Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service

I branchen med den næststørste andel af østeuropæiske lønmodtagere, 'Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service', er udviklingen foregået som afbildet nedenfor. Branchen er domineret af to store underbrancher, "almindelig rengøring i bygninger" og "vikarbureauer". Derfor giver figur 4 først det store overblik, siden zoomer figur 5 ind på de små brancher, der ikke er til at aflæse i figur 4s nederste venstre hjørne.

'Almindelig rengøring i bygninger' har klart flest østeuropæiske ansatte, og det er også den branche, hvor der bliver ansat flest nye. Med 2629 østeuropæere er en ud af ti lønmodtagere i branchen nu østeuropæere. Siden 2008 er der blevet ansat 1550 nye østeuropæere, samtidig med at branchens samlede antal ansatte er faldet med 3270.

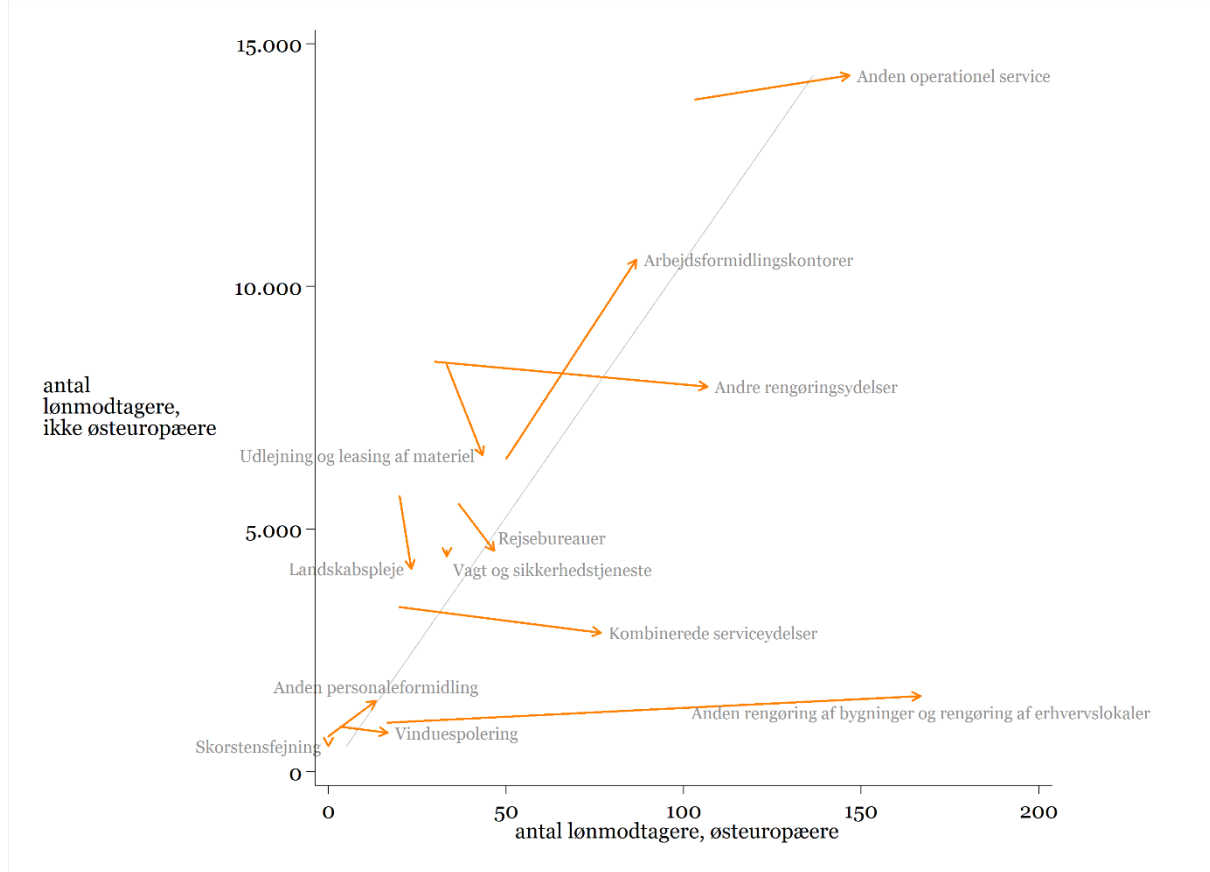
I vikarbureauer har der været mange afskedigelser, 12 633 job, svarende til hver tredje ansatte, er forsvundet siden 2008. Samtidig er der blevet ansat 467 flere østeuropæere, 3,6 procent af de ansatte er lønmodtagere i 2012.

FIGUR 4: ØSTEUPØÆERE I REJSEBUREAUER, RENGØRING OG ANDEN OPERATIONELT SERVICE: OVERORDNET

Datagrundlag: Samkørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (Danmarks Statistik) og DREAM forløbsdatabasen (Beskæftigelsesministeriet). Data er opskaleret fra en stikprøve på 30 pct. af befolkningen.

FIGUR 5: ØSTEUROPÆERE I REJSEBUREAUER, RENGØRING OG ANDEN OPERATIONELT SERVICE: DE SMÅ UNDERBRANCHER

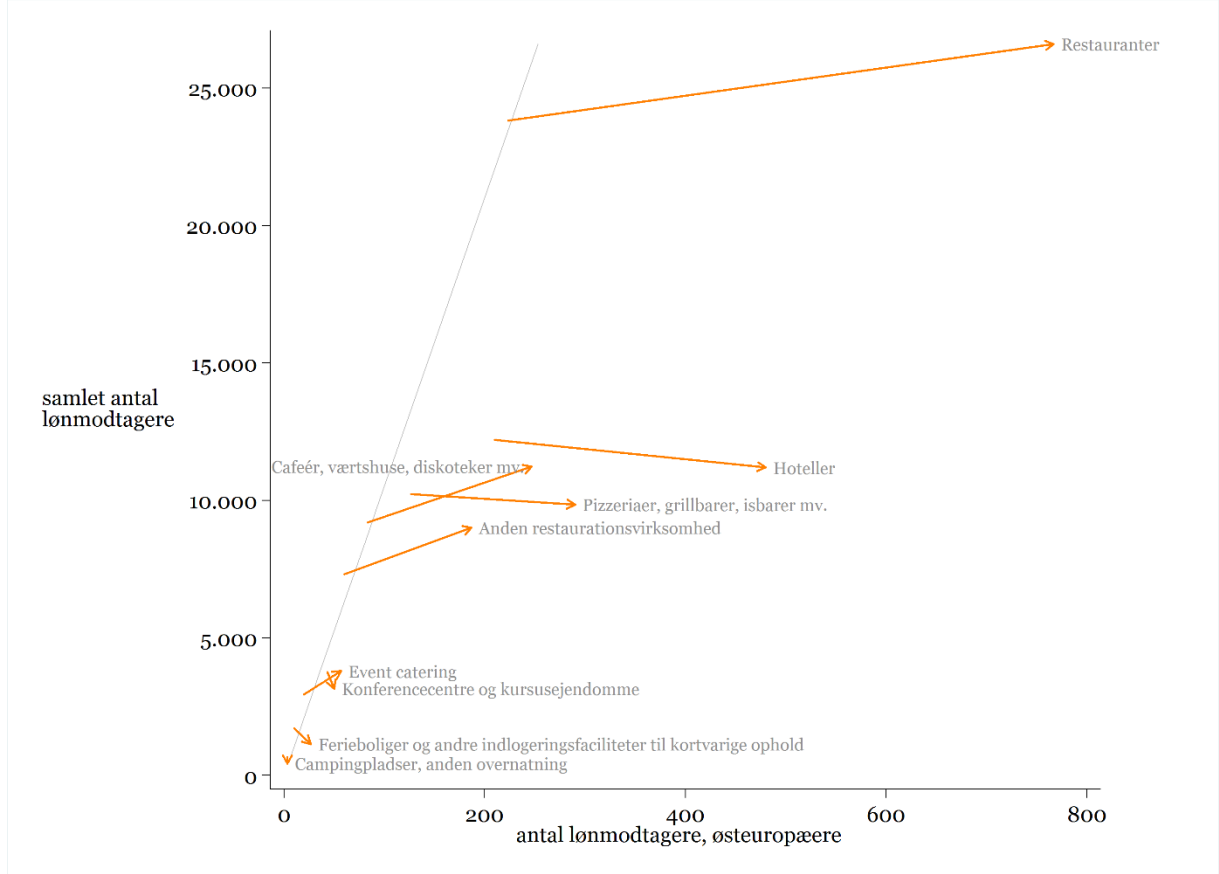
Datagrundlag: Samkørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (Danmarks Statistik) og DREAM forløbsdatabasen (Beskæftigelsesministeriet). Data er opskaleret fra en stikprøve på 30 pct. af befolkningen.

På figur 5 ser vi, at der også inden for de mindre underbrancher til rengøring bliver ansat mange østeuropæere. Overrepræsentation er dog noget mindre end i "Almindelig rengøring i bygninger".

Ansatte østeuropæere i hoteller og restauranter

Inden for 'hoteller og restauranter', ser den interne fordeling ud som vist nedenfor på figur 6. I denne branche bliver der ansat flere østeuropæere i alle større underbrancher. Den største andel østeuropæere findes inden for hotelbranchen, hvor 4,3 pct. af lønmodtagerne i 2012 var østeuropæere. På trods af at der er blevet 1013 færre lønmodtagere i hotelbranchen siden 2012, er der blevet ansat 270 østeuropæere.

FIGUR 6: ØST-EUROPÆISKE LØNMODTAGERE I HOTELLER OG RESTAURANTER

Datagrundlag: Samkørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (Danmarks Statistik) og DREAM forløbsdatabasen (Beskæftigelsesministeriet). Data er opskaleret fra en stikprøve på 30 pct. af befolkningen.

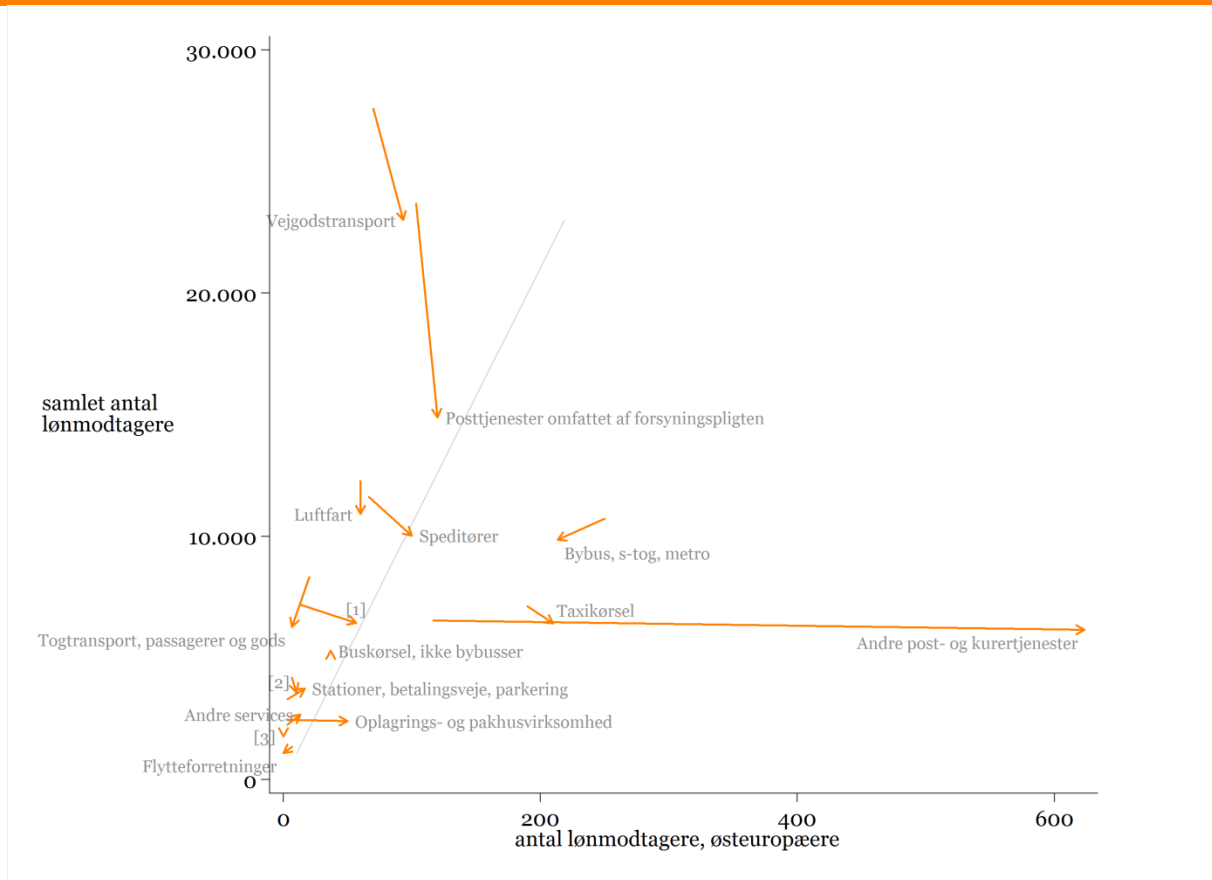
Samlet er antallet af lønmodtagere steget med 4557 siden 2008, mens antallet af østeuropæere er steget med 1329. Ca. 30 pct. af de nyoprettede jobs er altså gået til østeuropæere. Det er imidlertid både underbrancher i vækst og i tilbagegang, som får flere østeuropæere.

Transportbranchen: Andre post- og kurertjenester har flest østeuropæere

39 procent af de 1610 østeuropæiske lønmodtagere i transportbranchen er ansat i ”andre post- og kurertjenester”, på trods af at branchen udgør under 5 procent af transportbranchens samlede beskæftigelse. I denne underbranche er hver tiende ansatte østeuropæer, mod 1 ud af 50 i 2008. Branchens arbejdsgivere har netto afskediget 380 lønmodtagere, men har ansat 506 østeuropæere.

”Posttjenester omfattet af forsyningspligten”, dvs. Post Danmark og enkelte andre selskaber, som skal bringe post ud ifølge loven, har en langt lavere andel af østeuropæiske blandt de ansatte. Inden for vejgodstransport er andelen af østeuropæiske ansatte også lav, men i denne branche arbejder østeuropæerne i Danmark uden at være ansat her: EU-regler for cabotagekørsel gør, at en udenlandsk chauffør kan køre tre indenrigsture i Danmark inden for en uge, når han har afleveret sin last. Løn og arbejdsvilkår for disse ture følger hjemlandets regler.

FIGUR 6: ØST-EUROPÆISKE LØNMODTAGERE I HOTELLER OG RESTAURANTER

[1] Vandtransport af gods

[2] Vandtransport af passagerer

[3] Erhvervshavne og bugsering

Datagrundlag: Samkørsel på Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (Danmarks Statistik) og DREAM forløbsdatabasen (Beskæftigelsesministeriet). Data er opskaleret fra en stikprøve på 30 pct. af befolkningen.

Ingen andre transportbrancher har østeuropæere ansat i samme grad som ”andre post og kurertjenester”. Der er en del østeuropæiske bybus- og taxichauffører, men der er ikke kommet flere siden 2008. I Oplagrings- og pakhusvirksomhed er andelen af østeuropæere steget, flere østeuropæere er ansat i speditørbranchen, og der er også kommet flere inden for vandtransport af gods.

De mange fyringer inden for ”posttjenester omfattet af forsyningspligten” og ”vejgodstransport” (8280 og 4563 job, henholdsvis) har ikke ramt østeuropæerne som gruppe.

Konklusion

På trods af nedgangen i beskæftigelsen i Danmark har der været en stor stigning i antallet af østeuropæiske lønmodtagere siden 2008. Det er primært i visse brancher, at arbejdsgiverne ansætter mange østeuropæere: 10 210 af de 22 663 østeuropæiske lønmodtagere er ansat inden for landbruget, rengøring og vikarer, hotel og restauration eller transport. Det er samtidig disse brancher, som har ansat flest nye østeuropæere siden 2008, de tegner sig for 69 procent af stigningen i antallet af østeuropæiske lønmodtagere.

Stigningen i østeuropæisk arbejdskraft i Danmark sker altså ved at arbejdsgivere i brancher, som allerede har mange østeuropæiske ansatte, ansætter endnu flere. Stigningen sker ikke så meget ved at østeuropæerne begynder at arbejde i nye brancher. Også inden for landbruget, inden for rengøring, osv., ser man, at det er de underbrancher, der allerede havde flest østeuropæere, som

ansætter flere.

Det er ikke kun brancher i vækst, som ansætter flere østeuropæere. Mange danske brancher har siden 2008 reduceret antallet af lønmodtagere, samtidig med at de ansætter østeuropæere. Det gælder rengøringsbranchen, vikarbureauer, landbruget og transportbranchen, men også f.eks. handelsbranchen. 54 procent af de nyansatte østeuropæere er ansat i brancher, hvor den samlede beskæftigelse falder.

METODE

Datagrundlaget er en samkørsel af information om statsborgerskab og branche fra beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM med yderligere brancheinformation fra Danmarks Statistiks Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (RAS). Oplysningerne er fra november i det pågældende år.

Undersøgelsen er baseret på en stikprøve på 30 pct. af befolkningen. I de tal, der citeres, er stikprøven blevet skaleret op til befolkningens størrelse. Beskæftigelsestallene kan derfor være lidt unøjagtige, særligt for små brancher. Undersøgelsen omfatter kun lønmodtagere, selvstændige er derfor ikke inkluderet, heller ikke udstationerede, som arbejder i Danmark for en udenlandsk virksomhed.

De inkluderede østeuropæiske lande, er de EU-lande, som indtrådte i Schengen-området i 2007: Polen, Rumænien, Litauen, Bulgarien, Letland, Ungarn, Estland, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien (her oplistet efter hvor mange, der er bosat i Danmark).

Oplysningerne i branchen ”Offentlig administration, forsvar og politi” var unøjagtige (på trods af samkørsel af brancheoplysninger fra to registre), branchen er derfor ikke inkluderet i undersøgelsen.